

GALENOS KİTABI

Editör: R. J. HANKINSON

Çeviri: Nur Nirven

PERGAMONLU GALENOS

(M.S. 129 – yaklaşık 216) geç antik çağın sözü en çok geçen doktoruydu, çalışmasıyla 1500 yıldan daha uzun bir süre boyunca tıp teorisini ve pratiğini etkiledi. Anatomi, fizyoloji, tanı ve prognoz, nabız doktrini, farmakoloji, tedavi bilimi ve tıp teorisi konularında üretken bir yazardı; ama felsefe konularında da kapsamlı yazılar yazdı, mantık ve bilim felsefesine özgün katkılarda bulundu, bilimsel bilgi felsefesinin ana hatlarını belirledi, titiz bir akılcı açıklama ve tanıtlama kararlılığını derin bir ampirik yeterlilikle birleştirdi. Coşkulu bir polemikçiydi de, döneminin tıp okullarının doktrin tartışmalarıyla son derece ilgiliydi. Bu kitap Galenos'un bütün bu alanlarda gösterdiği başarıya bir giriş ve genel bir bakıştır, Galenos'la ilgili akademik çalışmalarda otuz yılı aşkın süredir kaydedilen ilerlemelerin ışığında bu başarıya değerlendirilmeye çalışılmaktadır.

R. J. HANKINSON

Austin Teksas Üniversitesinde Felsefe Profesörü. "Cambridge Classical Texts and Commentaries" [Cambridge Klasik Metinler ve Yorumları] dizisi kapsamında yayınlanan *Galen: On Antecedent Causes* (1998, 2004) kitabının editörü.

NUR NİRVEN

İstanbul Üniversitesi'nde lisans, Yıldız Teknik Üniversitesi'nde yüksek lisans eğitimi aldı. Milliyet, Güneş, Akşam, Nokta gibi çeşitli gazetelerde ve dergilerde muhabirlik ve editörlük yaptı. Çeviriye 1985'te AFA Yayınlarında başladı. Türk Tarih Kurumu, Telos, Güncel, Say, T. İş Bankası Kültür Yayınları, Chiviyazıları, Sakarya Üniversitesi Kültür Yayınları gibi çeşitli yayınevlerine kitap çevirileri yaptı. Çevirmenler Meslek Birliği üyesi.

İÇİNDEKİLER

KATKIDA BULUNANLAR HAKKINDA NOTLAR.....	9
ÖNSÖZ.....	13
ALINTILAR VE KISALTMALARLA İLGİLİ NOTLAR .	17
1. İNSAN VE ESERİ.....	21
R. J. HANKINSON.....	21
2. GALENOS VE ÇAĞDAŞLARI.....	59
G. E. R. LLOYD.....	59
3. YÖNTEMBİLİM.....	77
TEUN TIELEMAN.....	77
4. MANTIK.....	97
BEN MORISON.....	97

5. DİL	155
BEN MORISON	155
6. BİLGİ FELSEFESİ	203
R. J. HANKINSON	203
7. PSİKOLOJİ	235
PIERLUIGI DONINI	235
8. DOĞA FELSEFESİ	263
R. J. HANKINSON	263
9. ANATOMİ.....	301
JULIUS ROCCA	301
10. FİZYOLOJİ	325
ARMELLE DEBRU	325
11. TEDAVİ BİLİMİ	347
PHILIP J. VAN EIJK	347
12. İLAÇLAR VE FARMAKOLOJİ.....	371
SABINE VOGT	371
13. ŞERH	393
REBECCA FLEMMING	393

14. GALENOS'UN BAŞARILARI	429
VIVIAN NUTTON.....	429
EKLER.....	471
BİBLİYOGRAFYA.....	483
DİZİN.....	515

KATKIDA BULUNANLAR HAKKINDA NOTLAR

ARMELLE DEBRU Lille Üniversitesi Eski Çağ Yunan - Roma Dili ve Kültürü eski profesörü, hâlen Paris Descartes Üniversitesi Tıp Tarihi profesörü. *Le corps respirant: la pensée physiologique chez Galien*'in (1996) yazarı, *Galen on Pharmacology*'nin (1997) editörü. Fizyoloji tarihi, deney, Yunanca ve Latince tıp metinlerinde tıbbi düşüncenin diğer veçheleri üzerine kapsamlı yayınları vardır.

PIERLUIGI DONINI Milano Devlet Üniversitesi Eski Çağ Felsefesi Tarihi profesörü. Özellikle Aristoteles, Aristotelesçiliğin tarihi, Stoacı etik, determinizm sorunu ve Roma döneminde Platonculuğun tarihiyle ilgili araştırmaları vardır.

PHILIP J. VAN DER EIJK Newcastle Üniversitesinde Yunanca profesörü. Eski Çağ felsefesi, tıp ve bilim, karşılaştırmalı edebiyat ve kilise babalarının yazıları konusunda çok sayıda yayını vardır. *Medicine and Philosophy in Classical Antiquity* (2005), *Diocles of Carystus* (2000–1), *Philoponus: On Aristotle On the Soul 1* (2005– 6) ve *Aristoteles; De insomniis. De divinatione per somnum*'un (1994) yazarıdır. *Ancient Histories of Medicine*'in (1999)

editörü ve ortak yazarı, *Ancient Medicine in its Socio-Cultural Context*'in (1995) ortak editörüdür.

REBECCA FLEMMING Cambridge Üniversitesi Eski Çağ Yunan - Roma Dili ve Kültürü (Eski Çağ Tarihi) okutmanı. *Medicine and the Making of Roman Women: Gender, Nature, and Authority from Celsus to Galen* (2000) başta olmak üzere Romalı kadınlar, klasik tıbbın ve toplumun başka veçheleri üstüne bir dizi deneme ve makalenin yazarıdır. Halen Roma dünyasında tıp ve imparatorluk konusunda bir kitap yazmaktadır.

R. J. HANKINSON Austin Teksas Üniversitesi Felsefe ve Eski Çağ Yunan - Roma Dili ve Kültürü profesörü. Eski Çağ felsefesinin ve biliminin pek çok veçhesiyle ilgili sayısız makale yayımlamıştır; kitapları arasında *The Sceptics* (1995), *Cause and Explanation in the Ancient Greek World* (1998) ve *Galen on Antecedent Causes* (1998) vardır.

G. E. R. LLOYD 2000'de Cambridge Eski Çağ Felsefesi ve Bilimi Kişisel Kürsüsünden ve Darwin Koleji yöneticiliğinden emekli oldu; halen Needham Araştırma Enstitüsünde konuk kıdemli bilim insanıdır. *The Delusions of Invulnerability* (2005) ve *Principles and Practices in Ancient Greek and Chinese Science* (2006) çok yakın tarihli iki kitabıdır.

BEN MORISON Oxford Exeter Kolejinde Michael Cohen Felsefe Kurulu üyesi. Princeton Üniversitesinde gezici öğretim üyelerinin davetini planlama görevi de yapmaktadır. *Physics IV (On Location: Aristotle's Concept of Place: 2004)* adlı çalışmada Aristoteles'in mekânı ele alma tarzıyla ilgili bir monografi yayımlamıştır. Son projeleri arasında Eski Çağ mantığıyla ilgili bir çalışma ve Aristoteles'in *Fizik VT*'sine şerh de bulunur.

VIVIAN NUTTON Londra Üniversitesi UCL Tıp Tarihi Wellcome Vakfı Merkezinde Tıp Tarihi profesörü. Eski Çağdan 19. yüzyıla kadar tıp tarihi üstüne kapsamlı yayınlar yapmıştır, bunlar

arasında Galenos basımları ve Homeros'tan geç Eski Çağa kadar tıpla ilgili büyük bir araştırma olan *Ancient Medecine* (2004) vardır.

JULIUS ROCCA Cambridge Eski Çağ Yunan - Roma Dili ve Kültürü, Wellcome Araştırma Vakfı eski üyesi, yakın dönemde Washington DC Hellen Araştırmaları Merkezi üyesi, Exeter Üniversitesi'nin Eski Çağ Yunan - Roma Dili ve Kültürüyle Eski Çağ Tarihi bölümlerinden Wellcome Vakfı Ödülü sahibi. Yayınları arasında *Galen on the Brain* (2003) vardır. Diğer projelerinin yanı sıra hâlen *Antiquity* bünyesinde anatomi tarihi üstüne çalışmaktadır.

TEUN TIELEMAN Utrecht Üniversitesi Antik Çağ Felsefesi kıdemli okutmanı. Yayınları arasında *Galen and Chrysippus on the Soul: Argument and Refutation in the De Placitis II-III* (1996) ve *Chrysippus' On Affections: Reconstruction and Interpretation* (2003) vardır. Halen *Habent Sua Fata Libelli: 'Text Processing' in the Philosophical and Religious Movements of the Roman Empire* adlı disiplinler arası bir araştırma programının Annette Merz'le (Yeni Ahit Araştırmaları, Utrecht) ortak yöneticisidir.

SABINE VOGT Walter Gruyter Yayıncılıkta Eski Çağ Yunan - Roma Dili ve Kültürü Araştırmaları seçici editörü. *Aristoteles: Physiognomonika* (Aristoteles: Werke in deutscher Übersetzung, Bd. 18.VI) (Berlin, 1999) adlı çalışmanın yazarıdır. Halen Servilius Damokrates'in fragmanlarının şerhiyle birlikte bir yayım hazırlamakta ve Berlin Humboldt Üniversitesinde zaman zaman ders vermekte.